

Henryk Stawniak

Posiedzenie naukowe pracowników naukowo-dydaktycznych Wydziału Prawa Kanonicznego

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 35/3-4, 265-268

1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**POSIEDZENIE NAUKOWE
PRACOWNIKÓW NAUKOWO-DYDAKTYCZNYCH
WYDZIAŁU PRAWA KANONICZNEGO**

Posiedzenie w dniu 8 stycznia 1992 roku zostało poświęcone problemowi: *Dyspensa od celibatu kapłańskiego: kompetencja, przyczyny, procedura, z uwzględnieniem praktyki Stolicy Apostolskiej*. Referat wygłosił o. dr W. K i w o r OCD.

Referent we wprowadzeniu przypomniał główne idee związane z celibatem w Kościele łacińskim. Odwołując się do wypowiedzi Jana Pawła II przede wszystkim podkreślił, że celibat jest darem dla dobra Kościoła i dla służby bliźnim. By podjąć ten dar, potrzeba ze strony kapłana głębokiej refleksji i wytrwałej modlitwy. Decyzja zobowiązująca do zachowania celibatu musi być podjęta w sposób świadomy i dobrowolny. Liczne przypadki porzucania obowiązków kapłańskich, ze względu na trudności z celibatem, świadczą o tym, że decyzje nie zawsze były wolne, dojrzałe, odpowiedzialne, że nie wszyscy byli zdolni do życia w celibacie. W ostatnich latach corocznie do Stolicy Apostolskiej wpływało około 500 prośb o zwolnienie z obowiązków celibatu. W trosce o celibat, o integralną wierność wszystkich kapłanów, o dobro duchowe tych, którzy sprzeniewierzyli się przyjętym zobowiązaniom, Kongregacja Nauki Wiary wydała w dniu 14 X 1980 roku dyspozycje, które regulują kwestię dyspensowania od celibatu. Dwa dokumenty wspomnianego organu Stolicy Apostolskiej: *Per litteras ad universos* oraz *Ordinarius competens*, podają zasady doktrynalne i normy proceduralne.

Zgodnie z tytułem referatu o. W. K i w o r omówił następnie zagadnienie kompetencji w aspekcie przyjęcia prośby i instrukcji sprawy, zbadanie sprawy oraz udzielenia dyspensy. Jeśli chodzi o pierwszy aspekt zagadnienia to kompetencję posiada ordynariusz miejsca inkardynacji kapłana a w przypadku członków kleryckich instytutów życia konsekrowanego na prawie papieskim — przełożony wyższy. W przypadku niemożliwości przeprowadzenia instrukcji sprawy przez ordynariusza własnego, powód może zwrócić się ze swą prośbą do ordynariusza miejsca swego zamieszkania. Odnośnie zbadania sprawy kompetencje od 1 marca 1989 r. ma Kongregacja Kultu Bożego i Sakramentów. Wreszcie jeśli chodzi o udzielenie dyspensy, to na mocy kan. 291 kompetentnym jest tylko Biskup Rzymu.

W kwestii przyczyn dyspensowania prelegent przedstawił cztery racje, dzięki którym można otrzymać dyspensę od celibatu. Obowiązujące prawo taksatywnie wymienia następujące tytuły: porzucenie życia ka-

pląskiego, brak należytej wolności, brak należytej odpowiedzialności i trwała niezdolność do życia w celibacie. Dalej referent przedstawił postępowanie w sprawie uzyskania dyspensy, które obejmuje fazy: wniesienie prośby przez kapłana, przyjęcie wniosku przez ordynariusza, mianowanie instruktora i notariusza, instrukcję sprawy, przesłanie akt do Kongregacji, zbadanie sprawy w Kongregacji i reskrypt papieski. Wniosek powinien zawierać *curriculum vitae*, w którym należy wskazać ważniejsze etapy i daty swego życia oraz aktualną sytuację. Winien również wyjaśnić, dogłębnie umotywić powody kryzysu i porzucenia kapłaństwa, a także przyczyny skłaniające go do uznania swego aktualnego stanu za nieodwracalny. Ordynariusz otrzymawszy prośbę, powinien ocenić, czy w danym wypadku należy przyjąć wniosek, czy też nie. Nie może on przyjąć prośby zanim nie zostały podjęte wysiłki zmierzające do okazania kapłanowi pomocy i odwrócenia go od złożenia prośby o dyspensę. Jeśli zabiegi okażą się nieskuteczne, wówczas ordynariusz, po uznaniu sprawy za uzasadnioną winien wydać dekret, którym formalnie przyjmuje wniosek i rozpoczyna postępowanie. Zasadniczo ordynariusz winien również wydać dekret zawieszający go *ad cautelam* w wykonywaniu władzy kapłańskiej. Dalszą czynnością ordynariusza jest wyznaczenie instruktora i notariusza. Rolę instruktora może pełnić sam ordynariusz lub inny wyznaczony kapłan. Podobnie tylko kapłan może być notariuszem. Wyznaczeni dokonują przesłuchania powoda i innych świadków. Instruktor powinien ponadto zebrać wszystkie dokumenty mogące posłużyć do wyjaśnienia sprawy. Mogą być to dokumenty prywatne i publiczne, zarówno kościelne jak i cywilne. Jeśli wniosek o dyspensę uzasadnia się z przyczyny o charakterze medycznym lub psychicznym, to wówczas trzeba się uciec do pomocy biegłych. Instruktor po zbadaniu całego materiału dowodowego musi dobrze przestudiować akta i zredagować osobiste votum. Najistotniejszą sprawą w tym piśmie będzie opinia o meritum sprawy, o stosowności i pożytku — lub ewentualnie o niestosowności, udzielenia dyspensy, biorąc w tym pod uwagę nie tylko motywacje uzyskane z instrukcji sprawy i dobro osobiste powoda, ale także i dobro powszechne Kościoła.

Osobne votum — zazaczył prelegent — powinien wystawić ordynariusz, w którym stwierdzi, że wszystko zgadza się z prawdą i zostało przeprowadzone zgodnie z normami z 1980 roku oraz wypowie się na temat sedna sprawy, na temat możliwości i stosowności udzielenia dyspensy a także na temat braku zgorzenia w przypadku ewentualnego udzielania dyspensy. Do Kongregacji Kultu Bożego i Sakramentów powinno się, oprócz wymienionych dokumentów, przesłać votum, dotyczące braku zgorzenia, wystawionego osobiście przez ordynariusza miejsca, gdzie mieszka powód od czasu porzucenia kapłaństwa. Wymienionej Kongregacji należy przesłać trzy kopie dokumentacji w języku zrozumiałym dla niej. Zgodnie z rozporządzeniem Prymasa Polski z dnia 23. 11. 1990 r. ma to być w języku łacińskim lub włoskim. Kongrega-

cja, po otrzymaniu akt sprawy i po zbadaniu ich od strony formalno-prawnej, przekazuje całą dokumentację konsultorom do przestudiowania pod względem merytorycznym. Kongregacja podejmuje decyzję albo o udzieleniu restryktu papieskiego, albo o uzupełnieniu dokumentacji, albo też odmawia udzielenia dyspensy. Ostateczna decyzja należy do Papieża, ponieważ chodzi tutaj o łaskę, której tylko on może udzielić.

Prelegent podkreślił, że skutkiem reskryptu papieskiego jest: dyspensa od celibatu, utrata stanu kapłańskiego, dyspensa od ślubów dla zakonników, zwolnienie z cenzur, legitymizacja potomstwa. Ponadto kapłan traci prawa wynikające ze stanu kapłańskiego, godności i urzędy kościelne, jest wyłączony z wykonywania władzy święceń z wyjątkiem rozgrzeszania wiernych w niebezpieczeństwie śmierci, nie może głosić homilii, nie może pełnić funkcji w seminariach, instytutach kościelnych i szkołach wyższych, nie może wykładać przedmiotów teologicznych i uczyć religii.

W uwagach końcowych o. dr Kiwior uwydatnił, że dyspensa od celibatu jest łaską Biskupa Rzymskiego, która jest udzielona tylko w ściśle określonych przypadkach. Prawodawca kościelny domaga się więc solidnego postępowania administracyjno-sądowego, które będzie opierać się na zasadzie sprawiedliwości i miłości oraz unikać niebezpieczeństwa zbyt łatwego legalizowania odejść od powołania kapłańskiego i jego konsekwencji. Przepisy podkreślają, odpowiedzialność ordynariusza, uświadamiają znaczenie funkcji instruktora, skłaniają do refleksji nad formacją kandydatów do święceń oraz ocenę ich zdolności do życia w celibacie.

Po zakończeniu referatu ks. Dziekan podziękował prelegentowi oraz otworzył dyskusję.

Jako pierwszy głos zabrał ks. prof. E. Szafrowski, który w uzupełnieniu referatu podzielił się niektórymi spostrzeżeniami wynikającymi z prowadzenia instrukcji spraw w diecezji. Ks. doc. J. Laskowski podkreślił, iż referat podjął bardzo ważne kwestie, ponieważ problem poruszany dotyczy wielu tysięcy kapłanów w skali światowej. Zwrócił ponadto uwagę, że normy wydane przez Kongregację Nauki Wiary i praktyka Kongregacji Kultu Bożego i Sakramentu podchodzą do tego problemu z uwzględnieniem całej złożoności osoby ludzkiej i mogących wystąpić anomalii, bądź niezdolności osoby do zachowania celibatu. Ks. dr H. Stawniak uwydatniając zbieżność przyczyn dyspensowania z kan. 1095 mówiącym o niezdolnościach osób w prawie małżeńskim, podkreślił zasadność takiego stanowiska. Zwrócił jednak uwagę, że dyspensa udzielona z tytułu trwałej niezdolności do życia w celibacie, braku należytej wolności i odpowiedzialności, stawia pod znakiem zapytania zdolność osoby do zawarcia ważnego związku małżeńskiego. Wydaje się, że w niektórych przypadkach mogą być uzasadnione wątpliwości, czy osoba jest zdolna do podjęcia i wypełnienia obowiązków wynikających ze wspólnoty małżeńskiej. Ks. prof. T. Pawluk podkreślając walory przedstawionego referatu, zaznaczył o potrzebie dołączenia kilku

informacji doktrynalno-historycznych o celibacie dla pełnego obrazu zagadnienia.

Dyskusję i posiedzenie zamknął ks. Dziekan J. Kałowski, dziękując zebrany za ich obecność i wkład w obrady.

Ks. Henryk Stawniak SDB

NOWI MAGISTRZY PRAWA KANONICZNEGO

W ostatnim okresie dyplom magistra prawa kanonicznego uzyskali następujący absolwenci Wydziału Prawa Kanonicznego ATK:

1) Iwona Bachmat, przedkładając pracę pt. *Ewolucja instytucji załączyn w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1917 i 1983 roku*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. M. Fąki;

2) Ewa Bogusz, przedkładając pracę pt. *Testamenty i darowizny na rzecz kościelnych osób prawnych w świetle Codex Iuris Canonici z 1983 roku i polskiego prawa cywilnego*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. F. Pasternaka;

3) ks. Stanisław Cal, przedkładając pracę pt. *Uposażenie klasztorów Prowincji M. B. Niepokalanej w świetle Kodeksu Jana Pawła II i francuskiego prawa prawodawstwa partykularnego*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. F. Pasternaka;

4) Aldona Ciborowska, przedkładając pracę pt. *Ekspertyzy psychiatryczne i psychologiczne w kanonicznym procesie małżeńskim*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. T. Pawluka;

5) ks. Mateusz Cieplucha, przedkładając pracę pt. *Przeniesienie prawa własności kościelnej w świetle Kodeksu Jana Pawła II*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. F. Pasternaka;

6) s. Jadwiga Kaleta, przedkładając pracę pt. *Udzielanie i przyjmowanie Komunii Św. do ust lub na rękę, w postawie klęczącej lub stojącej w świetle przepisów kanoniczno-liturgicznych*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. M. Pastuszki;

7) Agnieszka Lipska, przedkładając pracę pt. *Zwykłe uważnienie małżeństwa w Kodeksach Prawa Kanonicznego z 1917 i 1983 roku*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. M. Fąki;

8) Piotr Łompierz, przedkładając pracę pt. *Ochrona naturalnego środowiska człowieka w dokumentach soborowych i posoborowych Kościoła*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. F. Pasternaka;

9) Przemysław Łukasiewicz, przedkładając pracę pt. *Rozłączenie małżonków przez separację w prawie kanonicznym*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. T. Pawluka;

10) Magdalena Mirowska, przedkładając pracę pt. *Prawna forma zawarcia małżeństwa mieszanego według Kodeksu Jana Pawła II*, napisaną pod kierunkiem ks. prof. T. Pawluka;

11) ks. Tadeusz Musz, przedkładając pracę pt. *Klauzura mniszek*